

Mjölby kommuns handlingsplan för suicidprevention 2022-2025

Beslutad av Kommunstyrelsen. 2022-05-25/§ 112

Diarienummer: KS/2022:55

Dokumentansvarig nämnd: Kommunstyrelsen

Dokumentansvarig tjänsteperson: (roll): Strateg social hållbarhet

Vision Policy Strategi Plan Riktlinje

Innehåll

1. Sammanfattning.....	3
2. Inledning.....	3
3. Problembild.....	4
3.1 Nationellt och regionalt.....	4
3.2 Mjölby kommun.....	5
4. Nuläge.....	5
4.1 Nationell strategi för suicidprevention.....	5
4.2 Regional strategi för suicidprevention.....	6
4.3 Mjölby kommun.....	6
5. Beaktande av barnkonventionen.....	7
6. Åtgärdsplan.....	8
7. Ansvar och uppföljning.....	10
7.1 Ansvariga aktörer och roller.....	10
7.2 Uppföljning.....	11

1. Sammanfattning

Mjölby kommun har tagit fram en handlingsplan för suicidprevention. Handlingsplanen utgår från en förstudie som genomfördes inom handlingsplanen för trygghet och säkerhet 2019-2022, samt den regionala strategin för suicidprevention som Mjölby kommun ställde sig bakom 2021.

Handlingsplanen utgår från tre insatsområden:

- Utbildning och kompetenshöjande insatser - ökad kunskap
- Samverkan och samordning
- Minimera risker för suicid och suicidförsök

2. Inledning

Bakgrund

Varje år tar cirka 1500 personer sitt liv i Sverige. Suicidhandlingar är den yttersta konsekvensen av ett svårt lidande. Lidandet kan ha orsakats av svår sjukdom, eller av olika trauman och svårt drabbande livshändelser, som exempelvis arbetslöshet, ekonomiska svårigheter, social isolering eller förlust av närstående.

Det blir allt mer vanligt att betrakta suicid som psykologiska olycksfall till följd av psykiska och fysiska påfrestningar där flera omständigheter och situationer påverkar händelseförloppet. Suicid som psykologiskt olycksfall är en utgångspunkt i såväl nationell som regional strategi för suicidprevention.

Utgångspunkt för detta synsätt är en förklaringsmodell som bygger på samma principer som uppkomsten av fysiska olyckshändelser och tillbud. Det innebär att ett systemperspektiv behövs för att förstå bakomliggande orsaker och därmed kunna verka för effektiva och robusta förebyggande åtgärder. Det kan också bidra till att tydliggöra att insatser på olika preventionsnivå behöver genomföras parallellt. Forskning visar att det är möjligt att förebygga suicidhandlingar. Eftersom en komplex problematik och ett brett spektrum av riskfaktorer ligger bakom suicidhandlingar, kräver suicidprevention en bred ansats där många samhällsaktörer samverkar och samordnar sina insatser

Inom olycksstatistiken är suicid den vanligaste orsaken till dödsolyckor i Mjölby kommun. Med anledning av det, så beslutade kommunen i handlingsplanen för trygghet och säkerhet 2019-2022 om att en förstudie skulle genomföras med

syfte att kartlägga hur kommunen arbetar med suicidprevention idag samt hur arbetet ytterligare kunde utvecklas.

Förstudien pekade på att mycket bra arbete pågick runt om i verksamheterna i kommunen men att ett övergripande perspektiv på frågan saknades, varvid det beslutades att ta fram en kommungemensam handlingsplan för suicidprevention.

Parallellt med kommunens arbete har en regional strategi för suicidprevention arbetats fram under ledning av Region Östergötland och med samtliga länets kommuner. Mjölby kommun ställde sig 2021 bakom den regionala strategin. Åtgärder i Mjölby kommuns handlingsplan bygger till hög grad på åtgärder i den regionala strategin.

Syfte och mål

Syftet med Mjölby kommuns handlingsplan för suicidprevention är att höja den generella kunskapsnivån om suicid i kommunen och genom den kunskapen skapa medvetenhet om hur du kan agera i situationer med människor som befinner sig i risk för suicid.

Målen med handlingsplanen är att:

- Öka förmågan hos kommunens medarbetare att möta människor i risk för suicid.
- Underlätta och skapa förutsättningar för vår kommuninvånare att hitta den information och kunskap som behövs för att kunna möta människor i risk för suicid

3. Problembild

3.1 Nationellt och regionalt

Varje år dör cirka 1500 personer i Sverige genom suicid, vilket innebär att ungefär fyra personer tar sitt liv varje vecka. Förutom att liv går förlorade medför det stort lidande för anhöriga, närstående och andra som berörs av dödsfallet. Varje självmord innebär också stora samhällsekonomiska förluster.

Nationell statistik visar att majoriteten av de som tar sitt liv är män, men kvinnor utgör den största andelen av de som gör suicidförsök. Män 65+ år är fortfarande den grupp som har de högsta suicidtalerna (antal suicid per 100 000 invånare), följt av män i åldrarna 45-64 år.

Nationella trender som avspeglar utvecklingen över tid visar dock en långsam minskning av suicid bland personer i åldersgrupperna 45-64 och 65+, där män

bidrar med en större del av minskningen. Däremot finns en oroande ökning av suicid bland kvinnor i åldersgruppen 25-44 år och även bland unga personer 15-24 år. Dessutom gör unga personer som identifierar sig som homo-bi-transsexuella och queer fler självmordsförsök än unga som identifierar sig som heterosexuella.

I Östergötland tar cirka 50 personer sitt liv varje år. Det så kallade suicidtalet som anger antal dödsfall per 100 000 invånare är för länet något lägre än för riket som helhet. Män från Östergötland har lägre självmordstal jämfört med riket som helhet, medan kvinnor från Östergötland ligger högre än riket som helhet.¹

3.2 Mjölby kommun

Varje år dör i snitt tre personer i kommunen på grund av suicid, och 20 personer behöver sjukhusvård på grund av försök till suicid.²

I förhållande till riket i stort, och även i förhållande till Östergötland i stort, så har Mjölby kommun ett lägre antal suicid per 100 000 invånare under de senaste fem åren. Utvecklingen under de senaste tio åren har dessutom varit positiv, med ett minskat antal suicid i kommunen. I Mjölby kommun är suicid den vanligaste orsaken till dödsolyckor. Att betrakta suicid som psykologiska olycksfall innebär att suicidprevention kan vara en integrerad del i det trygghets- och olycksförebyggande arbete i kommunen och även integreras inom ramen för samhällsplanering och arbetet med social hållbarhet.

I kommunen finns en tydlig överrepresentation av män vad gäller suicid, där nivåerna ligger i linje med såväl riket som övriga länet, medan antalet kvinnor som begår suicid i kommunen är lägre än både nationellt och regionalt.³

Från att under ett antal år ha legat på högre nivåer av försök till suicid än riket i stort har även dessa minskat i kommunen under de senaste åren, för att nu ligga en bit under det nationella genomsnittet. Försök till suicid är, tvärt emot de fullbordade suiciden i kommunen, vanligare bland kvinnor än män.⁴

4. Nuläge

4.1 Nationell strategi för suicidprevention

Regeringen har gett folkhälsomyndigheten och socialstyrelsen i uppdrag att ta fram ett förslag till en nationell strategi för suicidprevention. Förslaget till strategi ska redovisas för regeringen i september 2023. Den nya strategin

---

¹ Strategi för suicidprevention 2021-2025 – Östergötlands län

² Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Statistikdatabas IDA

³ Folkhälsomyndigheten, Kommunfakta

⁴ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Statistikdatabas IDA

kommer att hantera psykisk hälsa och suicidprevention i en gemensam strategi. I uppdatering av Mjölby kommuns handlingsplan följer Mjölby inriktningen i den nationella strategin.

Redan idag finns sedan 2008 ett nationellt handlingsprogram för suicidprevention. Det utgår från den tydliga visionen att ingen människa ska behöva hamna i en sådan situation att självmord ses som den enda utvägen. Detta brukar beskrivas som "nollvisionen" och syftar till att samla olika krafter i samhället åt ett gemensamt håll.

4.2 Regional strategi för suicidprevention

Den regionala strategin för suicidprevention i Östergötland 2021-2025 har tagits fram med utgångspunkt från den nationella handlingsplanen och förankrats i samverkan och dialog mellan regionala och lokala parter i Östergötland.

Strategin är tänkt att utgöra en gemensam vägvisare för det suicidpreventiva arbetet i Östergötlands län genom att ange insatsområden som långsiktigt kan bidra till att utveckla arbetet hos huvudmännen. Samtidigt ska den ge möjlighet och utrymme för anpassning till aktörernas lokala lägesbilder och behov i planeringen av aktiviteter.

Den övergripande målsättningen för det suicidpreventiva arbetet i Östergötland är att minska förekomst av suicid och suicidförsök i alla åldersgrupper. För att leva upp till denna målsättning har fyra delmål identifierats:

- Stödja framtagandet av lokala handlingsplaner/styrdokument för suicidprevention, inom och mellan huvudmän, myndigheter och organisationer i länet.
- Säkerställa strukturer för långsiktig samverkan i länet för samverkan och samordning av berörda aktörers suicidpreventiva insatser.
- Öka medvetenhet och kunskap om riskgrupper och bakgrundsfaktorer till suicid för att bättre kunna uppmärksamma personer som kan befinna sig i risk, och planera insatser på individ- och befolkningsnivå.
- Genomföra kompetenshöjande aktiviteter för att förbättra omhändertagandet av personer med risk för suicid och suicidnära personer.

Strategin pekar också ut fyra insatsområden som bedöms som centrala för det fortsatta utvecklingsarbetet med suicidprevention i länet:

- Lokalt arbete med handlingsplaner/styrande dokument för suicidprevention
- Utbildning och kompetenshöjande insatser - ökad kunskap
- Samverkan och samordning
- Minimera risker för suicid och suicidförsök

4.3 Mjölby kommun

Det finns redan idag ett suicidpreventivt arbete i kommunen där förvaltningarna på olika sätt arbetar med frågan eller har rutiner för hur de ska hantera möjliga situationer kopplat till suicidala hot eller tecken. Vissa

förvaltningar kontaktar personalavdelningen för att få stöd när de möter personer med självmordstankar medan till exempel utbildningsförvaltningen har gjort en "checklista vid akut självmordsrisk".

Inom omsorgs- och socialförvaltningens hälso- och sjukvårdsenhet används samtalsunderlaget "suicidstegen". Det finns preventiva rutiner inom förvaltningen som behöver revideras och uppdateras. Personalavdelningen har ett samarbete med psykiatrin och stöter till exempel på problemet i samband med rehabiliteringsbehov hos anställda inom kommunen.

Räddningstjänsten har som del av sitt uppdrag att agera på larm om hot om suicid. Där finns tydliga rutiner för hur bemanning, förhandling och samverkan med andra aktörer ska ske vid ett sådant larm. Räddningstjänsten larmas ut på i snitt 20 sådana larm per år.

Vid en mer omfattande händelse kopplat till suicid, där händelsen t.ex. sker med ett stort antal åskådare eller på annat sätt drabbade, har kommunen möjlighet att aktivera sin krisstödsgrupp.

5. Beaktande av barnkonventionen

Barn kan beröras av suicid på olika sätt. Det kan vara ett barn eller en familjemedlem som tar sitt liv. Det kan också handla om beröringspunkter genom att en vän tar livet av sig eller en person i barnets perifera nätverk, liksom en förebild eller idol för barnet. Att förhindra att barn eller närstående till barn genomför eller har allvarliga tankar på suicid måste ses som en väsentlig del av kommunens arbete med att skapa ett tryggt liv för medborgarna. Handlingsplanen riktar sig direkt och indirekt till barn och bedöms på så sätt vara en del av det kommunala arbetet att beakta barns bästa i frågor som rör barn och unga.

Det suicidpreventiva arbetet ska utgå från såväl universell prevention (riktat till hela befolkningen oavsett risknivå) och selektiv prevention (riktat till individer eller grupper med särskild risk för prevention)

Den universell suicidprevention har fokus på människors livsvillkor och på att främja goda livschanser för mindre gynnade grupper. Barn och ungdomar är en av flera viktiga målgrupper för de universella insatserna som i bästa fall även ger skyddande effekter livet ut. Ett exempel är skolbaserade program för att förstärka skyddande faktorer och minska riskfaktorer. I den regionala strategin beskrivs regionens ansvar för barntraumateam som kopplas in med direkta och uppföljande insatser vid händelse av suicid i barns närhet.

6. Åtgärdsplan

Som utgångspunkt för nedan prioriterade åtgärder finns det stöd- och utbildningsmaterial som redan finns framtaget såväl nationellt som regionalt gällande suicidprevention. Kommunens avsikt med handlingsplanen är att nyttja befintligt material och kunskap i så stor utsträckning som möjligt och genom nedan åtgärder sprida och implementera det i kommunen.

Insatsområde 1 - Utbildning och kompetenshöjande insatser				
Åtgärder	Uppföljning	Ansvarig förvaltning	Delaktiga förvaltningar	Genomfört
Skapa informationssidor på kommunens hemsida med kortfattad information och viktiga hänvisningar	Att målgruppsanpassad information finns tillgänglig på kommunens hemsida (Barn och unga ska särskilt beaktas)	Kommunstyrelsens förvaltning	Utbildningsförvaltningen Omsorgs- och socialförvaltningen Räddningstjänsten	2022
Uppmärksamma den nationella suicidpreventiva dagen den 10/9.	Genomförd aktivitet	Kommunstyrelsens förvaltning	Utbildningsförvaltningen Omsorgs- och socialförvaltningen Räddningstjänsten Kultur- och fritidsförvaltningen	2022-2025
Erbjuda webbaserad utbildning i suicidprevention till medarbetare som har brukar-, elev- och kundrelationer	Utbildning finns på MINT	Kommunstyrelsens förvaltning	Samtliga förvaltningar	2023

Insatsområde 2 – Samverkan och samordning

Åtgärder	Uppföljning	Ansvarig förvaltning	Delaktiga förvaltningar	Genomfört
Ta fram en mall för händelseanalys för att utreda suicid och suicidförsök bland barn och unga	Framtagen och förankrad mall hos berörda verksamheter.	Utbildningsförvaltningen	Kultur- och fritidsförvaltningen Omsorgs- och socialförvaltningen Räddningstjänsten	2023
Identifiera befintlig kompetens i organisationen i metoden <i>första hjälpen till psykisk hälsa</i> och medvetandegör organisationen om att de finns	Tillgänglig information på MINT om befintliga stödpersoner i organisationen och hur dessa kan nyttjas för rådgivning	Kommunstyrelsens förvaltning	Samtliga förvaltningar	2023
Samverkan inom kommunen kring suicidpreventiva frågor	Skapad expertgrupp med deltagande av berörda förvaltningar som träffas två gånger om året.	Kommunstyrelsens förvaltning	Samtliga förvaltningar	2022-2025

Insatsområde 3 - Minimera risker för suicid och suicidförsök

Åtgärder	Uppföljning	Ansvarig förvaltning	Delaktiga förvaltningar	Genomfört
Identifiera riskområden och minska tillgänglighet till medel och metoder för suicid	Genomförd inventering av platser och miljöer med särskild risk för suicid Framtagna förslag på	Byggnadskontoret Byggnadskontoret	Service- och teknikförvaltningen Räddningstjänsten Service- och teknikförvaltningen	2024

	riskreducerande åtgärder vid identifierade riskområden		Räddningstjänsten	
--	--	--	-------------------	--

7. Ansvar och uppföljning

7.1 Ansvariga aktörer och roller

I den regionala strategin för suicidprevention har man på en regional nivå listat olika aktörers roller i arbetet med suicid. Listan över aktörer är ett bra underlag även i det lokala arbetet. Kortfattat beskriver strategin kommunens och regionens roller på följande sätt:

Region Östergötland

Suicidprevention berör alla regionens delar även om fokus utifrån de tre preventionsnivåerna ser olika ut beroende på om det gäller hälso- och sjukvård, regional utveckling eller kollektivtrafik. Hälso- och sjukvårdens ansvarsområde berör alla tre preventionsnivåerna. Primärvård, barn- och ungdomshälsa, specialiserade psykiatri, prehospital vård och akutmottagningar utgör verksamheter där samordning kring strategins insatsområden är extra angeläget.

Specialistpsykiatri i Östergötland bedriver hälso- och sjukvård inom barn- och ungdoms- psykiatri, beroendesjukvård samt rättspsykiatri och flyktingmedicin

De barntraumateam som finns i respektive länsdel utgör ett gott exempel på hur barn som anhöriga kan få såväl akuta som uppföljande insatser efter suicid och där det finns en utarbetad samverkan med externa aktörer.

Kommunerna

Kommunerna arbetar med suicidprevention på flera arenor exempelvis inom förskola/skola, arbetsmarknad, vård, omsorg, samhällsplanering, kultur och fritid. Arbetet riktar in sig på universell, grupp- och individnivå och är både åtgärdande, förebyggande och hälsofrämjande.

Trygghet i boende och närmiljö är viktigt, till exempel genom att identifiera platser som kan vara riskplats för suicid och skapa hinder. Det finns möjlighet till stöd vid psykisk ohälsa på skolor men även inom andra arenor. Förskolan har en roll att fånga upp barn som mår dåligt via tidiga insatser men även att fånga upp föräldrar som mår dåligt via föräldrastöd. Samverkan med andra myndigheter såsom Region Östergötland, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan sker genom att aktivt arbete med personer i försörjningsstöd

för att nå egen försörjning och känna sig som en del av samhället. För att fånga upp personal inom kommunorganisationen som mår dåligt pågår samarbete med företagshälsovård. Hälsofrämjande insatser finns mot äldre i ordinärt boende och personer med funktionsnedsättning. Kommunerna erbjuder även med anhörigstöd för alla åldrar. Genom bland annat socialtjänst och överförmyndare stöttas personer i utsatt situation och/eller psykiskt ohälsa.

Fördjupad information får vid behov hämtas i den regionala strategin.

7.2 Uppföljning

Kommunens strateg för social hållbarhet ansvarar för handlingsplanen och följer upp arbetet en gång om året fram till 2025. Uppföljningen presenteras årligen för kommunstyrelsen.

Det strategiska nätverket för trygghet och säkerhet ansvarar för att samordning sker av arbetet och följer fortlöpande upp hur arbetet går en gång i kvartalet. Nätverket rapporterar till ledningsgruppen.

En expertgrupp för det suicidpreventiva arbetet tillsätts av det strategiska nätverket för trygghet och säkerhet. Expertgruppen ska kunna dela erfarenheter och kunskaper med varandra avseende det suicidpreventiva arbetet i de olika förvaltningarna.

Utpekade ansvariga förvaltningar ansvarar för att initiera åtgärderna som identifierats i handlingsplanen. Ansvariga förvaltningar rapporterar till strategiska nätverket för trygghet och säkerhet. Expertgruppen kan användas som referensgrupp i arbetet.

De förvaltningar som pekats ut som delaktiga i en åtgärd ansvarar för att avsätta resurser för att kunna delta i arbetet.

Kommunstyrelsens förvaltning
Kommunstyrelsens Förvaltning
Telefon: 0142-850 00
E-post: mjolbykommun@mjolby.se
Burensköldsvägen 11-13, 595 80 Mjölby

